Ч. 56. Чернівцї, пятниця дня 13. (26.) мая 1905 р. Рочник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятницї і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адмiнїстр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
на цїлий рік . . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Щож дальше?

Досмертна синекура для д-ра Ф. Лупу, шваґра послів др. Авреля і Тита Ончула і Т. Сімйоновича в видї доживотної президентури краєвого банку, се — бачите — не справа особиста. Таке домаганє — як запевнюють волоскі посли вільнодумні враз із прищіпкою в видї послів Відмана і Ляндвера в своїй заяві: „Zur Steuer der Wahrheit“ — відповідає „einer Regung der rumänischen Volksseele“... От і все звалило ся на Богу винну душу. Дивно лише, що та душа промовила — як запевнюють автори тої заяви — вперве у волоских консерватистів, яким так довго і рішучо не дозваляли зватись представителями волоского народу сам др. А. Ончул і єго товариші... Говорить ся в тій заяві ще й те, що Русини згодили ся на волоского президента банку в заміну за те, щоб віцемаршалок був Русином. Поминаючи вже те, що децизия в справі обсади маршалківских крісел залежить від цїсаря, а президентура банку від вільних голосів послів — поминувши те, що уряд віцемаршалка, який хиба належить представникови найчисленнїйшої нациї в краю, триває лише 6 літ, а не досмертно, треба се рішучо закцентувати, що Русини нїколи не противили ся президентурі волоского кандидата на час 6-лїтний. Що волоскі посли забаґали, щоб сим чином надїлено саме п. д-ра Лупу досмертно — се хиба оправдує пословиця „en mangeant vient l'appetit“ себто що апетит росте підчас їди, яку автори заяви адресують до руских послів...

Полемізувати дальше із тою заявою і не варта, у нїй же є прямо гумористичні арґументи як про зріст могучого впливу руского і... в черновецкій радї міській, де на 14 тисяч черновецких Русинів є всего двох радних, де др. Авр. Ончул голосами своїх 7 радних-земляків перепер вибір бурмістра і має в своїх руках віцебурмістрівске крісло...

* * *

Виправдати утечу із під прапору, на якім красувались кличі до борби за високі задачі, утечу із-за особистої справи, поворот до табору, із яким ішла завзятуща борба — не легко, прямо не можливо. Се й причина невдалости публікаций утїкачів із „Вільнодумного Союза“, хоч поміж ними находить ся і імя дра А. Ончула. Колишні вільнодумні посли волоскі кажуть, що пожитє із послами рускими дескридитувало їх в очах румуньских, і хоч вони хиба найлїпше знали, що свого народу не зраджують, вкінци пішли до Каносси, на покуту до волоских шовінїстів. Пішли до тих самих, що під покривкою волоского патріотизму руйнували і бурили весь край, дбаючи тільки про себе. І звершив ся сей поворот до патріотичних принципів із приводу досмертної президентури дра Лупу.

* * *

Далекосяглі кличі, які собі був поставив „Вільнодумний Союз“, не можуть бути тільки спомином, як се заявив др. А. Ончул — вони мусять стати единою програмою, на основі якої може Буковина дальше розвивати ся. Оттимто „Вільнодумний Союз“ зреорґанїзований остане й на будуче. До него входить 6 послів руских, 3 Жидів і 2 Нїмцїв. Др. Вайденфельд вже дїйсно приступив до Союза, застерігаючись, щоб він не сходив нїколи на поле справ особистих. Та про се тепер хиба нема й — ляку. Теперішний „Вільнодумний Союз“ чисельно вправдї слабший як давний, але єго позиция зовсїм не слабша хочби з огляду на послїдну рішучу оборону інтересів краю і публичної справи. „Вільнодумний Союз“, принявши до відома заявлений виступ волоских членів вд. і Відмана й Ляндвера, висловивши подяку др. А. Ончулови за дотеперішний труд враз з жалем супроти єго послїдного поступку, уконституовав ся, вибираючи головою сов. Лянґенгана, 1. заступником Н. Василька, а 2. заступником д-ра Б. Штравхера.

* * *

Нїмецкий клюб вільнодумний розбив ся через виступ Відмана і вірно за ним слїдкуючого Ляндвера. За те оснував ся новий: „Клюб вільнодумних заступників міст і торговельних палат“. Сей клюб зложений із 5 членів уконституовав ся вівторок, вибираючи головою д-ра Скедля а єго заступником д-ра Штравхера.

* * *

Дискусия над банковою справою поступає в економічній комісиї до кінця за валишенем справ особистих. На порядок дневний сойму прийде вона мабуть аж в суботу. Проти кандидатури др. Лупу, (якого хиба годї утотожнювати із усїм народом волоским), вповнї виступить „Вд. Союз“ рішучо. Не виключеною річию є й те, що президентом стане бар. Е. Гормузакі, бар. Стірча, бар. Ґріґорча, експ Лупул, або який иньший Волох, що дававби більшу запоруку постійности, як др. Ф. Лупу, який при своїм визначнім аґітаторскім таланї не уміє бути безсторонним анї постійним.

* * *

Досмертна президентура д-ра Лупу не має мати рішучих сторонників навіть між консервативними Волохами як: К. Попович, Фльондор і Калїнескул, не говорячи вже про вірмено-польских дїдичів. Їх вправдї вяже до такого голосованя пакт із волоскими дїдичами, одначе можна се признати, що так — як нинї справи стоять — вірменопольскі посли, йдучи за голосом своїх виборцїв, радше зірвуть пакт, чим мали би не постояти за справою краю.

* * *

Нинї о год. 5 по пол. відбуває ся засїдане соймове. На порядку дневнім мотиване внесеня пос. Штравхера про будову зелїзничого двірця і звіт комісий про внесеня, поставлені на попередних засїданях і т. д.

Полїтичний перегляд.

Австрия. Державна рада має зібрати ся 6. червня і потреває до половини липня. На порядку дневнім будуть: Шістьмісячна провізория буджетова, предложенє о додаткових кредитах на альпейскі желїзницї і иньші пекучі предложеня. Сподїють ся, що на найблисшій сесиї не наступить реконструкция кабінету на парляментарний, лише що правительство змінить своє дотеперішне резервове становище супроти национально-полїтичних стремлїнь і заявить рішучо і ясно своє становище. Також пишуть часописи віденьскі, що правительство наміряє в короткім часї внести предложенє в парляментї в справі сплати довгів посїлости. Се мало би особливо для Галичини велике значінє.

Угорщина. Цїсар покликав яко hominem regium бар. Буріяна до помочи полагоди крізи угорской. Корона спішить ся залагодити крізу, бо ґр. Апоний іменем коалїциї заявив, що з днем 1. липня скарб угорский не видасть анї одного сотика на спільні потреби. А опозиция має можність сю погрозу сповнити, тож корона спішить ся з розвязанем крізи і годить ся навіть на опозицийний кабінет. Бар. Буріян конферував з провідником коалїциї, при тім виявило ся, що корона думала, що Франц Кошут стане яко homo publicus евентуально на чолї кабінету, та партия независимости заявила на се, що Кошут міг би тодї станути на чолї кабінету, колиби сторонництво независимости само мало більшість в соймі. Тепер мусить станути на чолї кабінету член коалїциї, що однак

Др. Франц Опенгаймер. 5)

СОЦИЯЛЬНЕ ЗНАЧІНЄ СПІЛОК.

З нїмецького перевела: Маруся Полтавка.

(Дальше.)

Чи можлива виробна спілка сїльських робітників, чи нї?

Відповісти на се питанє можна трьома способами: за помочию досьвіду, рахунку і проби. Два із сих способів я ужив і надїюсь незабаром узятись за третий.

Насамперед досьвід.

Я зібрав і впорядкував історию виробних спілок сїльських робітників. Результати, що при тому виявились були так вражаючі, що їх не сподївав ся нїодин дотеперішний письменник на полї спілок. Виробна спілка сїльської господарки, в суперечности до індустрияльних, завше удавалась. Як яке небудь підприємство в своїй основі хоч трохи подобало до такої спілки, то нїколи не велось йому зле. Як і з більш нїж тисяча ремісничих виробних спілок не вдержалась нї одна в видї спілки, то із відомих менї більш нїж 70 проб із спілками тільки формою подібними до спілок сїльської господарки, нїодна не була невдатна! Скрізь вражаюче гарний материяльний стан, скрізь блескучий стан моральности, скрізь дуже щирі приязні відносини між членами спілок. Однаково, чи орґанїзация була більш коллективістична, чи більш грошева, чи заряд був демократичний, аристократичний, чи монархістичний, однаково чи до спілки належали Ірляндцї, чи Англичане, Шотландцї, чи Шведи, Квакери чи Атеісти, однаково чи ті спілки повставали в Ірляндиї, Америцї, чи в Альжирі, скрізь мали вони однаково блескучий усьпіх.

В історії істнує одна-едина технїчна майже чиста проба. Дивну історию сїєї проби хочу представити дещо докладнїйше.

Відколи істнує якась культура, нїодин народ не занепадав іще так морально й фізично, як ірляндські фармери в перших десятилїттях сього столїття. Там істнувала найшкідливійша форма великої земельної посїлости, Absentee — посїлість; землю давано в аренду найдрібнїйшими клаптиками, по невимовно високій цїнї, до 300 марок за акр і то на короткі речинцї і так, що властитель завше міг відібрати арендаторови аренду. Народ, виссаний до краю ганебною системою посередників аренди, що нинї істнує тільки в однїй Сицилїї, на три чверти знесилений голодом, на останню чверть отруєний фальшивим другом голодних — горілкою, мав усї пороки і нїодної чесноти. Лїнивий, охочий до крадїжок, убійств і підпалів, він власне тільки й удержував ся, ламаючи закони. За часів, про які я хочу розказати, в 1829. роцї, зелений остров подобав до киплячого відьомського казана. Картопля не вродила і наслїдком того лютував голодовий дур і холера, а громові промови наймогутнїйшого апостола Ірляндцїв О'Коннелля, так роздмухали полумя, що уряд почувсь цїлком безсильним. Нїякі орди полїцаїв, навіть нїякі стале військо не спроможні задавити повстання, що вибухне разом скрізь по цїлій великій країнї. Так були й тут підпали, нічні напади, морди, рабунки і убийства, повстання проти державної власти і потайні змови лютували гірш, нїж холера.

З усїх ірляндських ґрафств, ґрафство Кляре було найгірше і в нїякій посїлости сего округа не було такої заниклої людности, як в Ralahine, посїлости ірляндського Анґльосакса, Джона Скота Ванделюра. Цїлком з'убожілі і беззахистні фармери вже від кількох років анї думали про плату; управитель Тастінґс упав від зрадливої кулї перед очима його молодої жінки і нїколи не вдало ся відкрити убийника.

Із сїєю пекельною ватагою наваживсь Ванделюр зробити пробу. Він получив їх в спілку, винаняв їм Ralahine з будинками і інвентарем і пообіцяв продати їм маєток, як лиш зберуть потрібні для того гроші. Родичі оголосили його божевільним і хотїли назначити над ним опікунів. Але усьпіх оправдав його сьмілість. Наслїдки були під усїма зглядами казочні.

Людий з того часу мов обмінено. Лїнивство заступила чисто фанатична, майже пересадна ретельність, тверезість заступила пянство, цїлковита полїтична зимнокровність заступила збуренність. Нїодна людина не ходила від тодї на які небудь збори.

Нїхто не зискав на тому краще, як Ванделюр. Намість неприємностий, мав він втїху, намість небезпеки, що загрожувала його житю, була тепер довкола нього вірна сторожа, намість втрат, мав він доходи. І умовлену плату 900 фунтів стерлїнґів діставав він легко; се було більше, нїж господарство давало йому коли небудь, чудовий дохід із посередне-гарної землї, якої було ледве 800 морґів! Та й материяльне становище самих фармерів було також несогірше. Вельблїнг писав, що пильність власника відкриває на ниві нові жерела продукциї, і Артур Joung казав теж саме; він говорив, що любов дрібного власника до свого кавалка землї, є чарівною паличкою, що перетворює землю в золото.

(Далї буде).

стоїть ще за угодою з р. 1867; по нараді провідників коаліциї висунено яко такого homimem publicum ґр. Андрашого. Бар. Буріян від'їхав з сим до Відня. За ним виїхав сейчас і ґр. Андраші і мав вчера авдиєнцию у цісаря. Авдиєнция ся однак не принесла **жадної зміни в положеню** і ґр. Андраші вернув з нічим до Будапешту. Цісар не хоче згодити ся на жадні уступства в справах армії. Тимчасом ґр. Тіса править дальше інтерімістично краєм. В соймі поставив Кошут внесене в справі випрацьованя незалежної тарифи митової для Угорщини.

Анґлія. В палаті послів (громад) підсекретар стану для Індий, Brodrick, заявив оногдї, що в Індиях в часї від 1. січня до 1. мая с. р. умерло 478.744 людий. В виду сеї заяви пос. Campbell Bannermann зажадав переваня засїданя, щоби палата могла заняти становище що до заяви підсекретаря. А коли відтак забрав голос мінїстер Lyttleton, опозиция не допустила его до голосу, домагаючи ся серед страшного галасу і криків, щоби президент мін. Бальфур дав відповідь на виводи Bannermanna. Вереск тревав годину, відтак засїданє замкнено. Дневники анґлійскі обговорюючи те засїданє, висказують, що история анґлійского парляменту не знає приміру так бурливого засїданя.

Події в Росиї.

Двістадевятьдесять сїм тисяч вісїмсот шістьдесять пять убійців. Від того часу, як Николай II. оголосив, що порядок в Росиї будуть піддержувати всїми средствами, метнуло ся триста тисячів людий в безладну утечу із столиці, а трицять тисяч вислано до місця уродженя під заходом революцийної аґітациї, не говорячи вже про таку-ж долю безлїчи цїлих робітничих родин... Паніка ширить ся через погрозу загального вибиваня всїх образованих людий, яких у Росиї не богато. На стотрийцять мілїонів населеня імперії їх не буде не більше півтора мілїона зачислених після правительственних розпорядків до катеґориї переслїдуваних. В виду сего видає ся задача пропорціонально легкою. Правительство, як можна се слово приложити до начальників секти, яка нагадує індийских фруґів, ладить ся тепер до страшного кровопролития, розповсюднюючи мілїони прокламаций, які підбурюють низші верстви. Весь сьвіт зрозуміє втїкачів із Петербурга і других міст, прочитавши одну із найбільш розповсюднених прокламаций, якої примірник переслано редакциї париского Courrier-a Europeen-a із полудневої Росиї. Ось єї текст:

!!! 83-а тисячка !!!

Союз націоналістів отсих міст: Кієва, Николаєва, Одеси, Херзону, Кишинева, Бендерів, Акерману і т. д. і т. д.

Бунти і розрухи лучали ся і все ще лучають ся тому, що ми нічого не робили, через кілька десяток лїт не звертали нїякої уваги на чужинців, які вхопили нас за горло. Оклики „Проч з бюрократиєю!", „Проч з правительством!", „Проч з царем!" — то рик (sic!) вампірів, визискувачів, інтелїґенциї (!), Жидів, Вірменів, Грузинів, Поляків і прочих каналїй (!!), що нужденним способом хочуть відобрати від нас усе, чим ми володїємо, розбійників, що хотять придавити тих, хто десятки лїт проливав свою кров за православну віру і батюшку-царя. Наш Союз, що має 297.865 членів уважно слїдить за інтелїґенциєю, Жидами і другими народами, що всїми способами старають ся зіпсувати робітників, викликати загальний бунт, присвоїти собі дивовижні привілеї і знївечити нас. *Через Жидів і інтелїґенцию зруйновано Францию! І тї самі негодяї із всїх сил пруть Росию в ту саму пропасть!*! Слїдіть же братя за Жидами і другими. Швидко, вже швидко настане чудовий час, що в Росиї не стане Жидів, нї інтелїґенциї, нї чужинців.

Всї нещастя, все горе нашого житя через Жидів і чужинців!

Проч із Жидами, інтелїґенциєю і чужинцями!

Проч з конституциєю!

Наш батюшка-цар най живе!

Розповсюднюйте се між вашими другами!

Бідна Франция зруйнована; бідна Росия, якій грозить те саме. І говорять, що те все не лиш одобрене цензурою, але ще й випечатане в сотках тисячів примірників в печатни... урядової часописи в Одесї.

Случаї **чинного терору** що раз більше множать ся. В Ризї виконано 19. с. м. замах динамітовий на ревірового Кавлевича та козаків. Однак бомба убила тільки два конї, не ранячи нїкого з патрулї; напасники утїкли. 20 с. м. знов виконано в Ризї другий замах на ревірового Парфенова і двох поліцаїв. Вибух ранив Парфенова легко, а одного поліциянта тяжко, так, що він в короткім помер в шпитали. Другий поліциянт почав бічи за напасниками, але они убили его 10 вистрілами револьверовими, а самі утїкли. Слїдуючого дня відбув ся третій замах в Ризї, який пошарпав ногу комісареви поліциї Зарутевови та тяжко ранив одного поліциянта. Другого застрілили напасники, що утїкли повозкою, з якої також кинули були бомбу.

В Піньску підчас демонстрациї ранено з револьвера поліцмайстра Захарева.

Письма з краю.

Із Вашківців.

Що може народний учитель!

Що народний учитель може осягнути для своєї громади і то в короткім часї при добрій волї і кріпкій витревалости, най послужить один з межи много инших менї знаних прикладів Вашківского повіту: Учувши припадково, що у моїм сусїднім селї Чорториї мають відбути ся в недїлю дня 14. мая с. р. головні збори місцевої „Читальнї", уважав'ем перше яко народний учитель за свою повинність взяти участь в тій нараді, а друге думав'ем, що перебуду недїльний день найкрасше в той спосіб, як замість нидїти при картах, чи там шклянцї, буду в таким товаристві, котрого цїлию є „просьвіта народу".

Признаю ся, що не покладаве'м великі надії на орґанізацию села Чорториї. Ся громада є одна з найменьших цїлого повіту, має заледво одну сотку обовязаних дітий до школи, лежить у невеличким кутку над Черемошом і знана дальшим громадам хиба лиш тим, що в нїй живе наш посол до сойму п. Тодор Левицкий. Але довідавши ся про примірні порядки сеї громади і побачивши їх на власні очи, зістав'ем одушевлений. Між иньшими добрими зарядами сеї громади хочу назвати „Січ", що числить на тих кількадесять хат аж 181 членів; є тут дальше „Читальня" з 64 членами, „Руска крамниця" сеї читальнї, „Каса райфайзенка", що має 57 членів, мають свою трафіку, загадують заповадити сими днями „Взаїмну вигоду", коротко, Чорторийскі громадяни мають всї ті рускі товариства, котрі необходимо потрібні для піднесеня так просьвіти як і матеріяльного добробиту кождої громади. І се все з'умів здобути надучитель сеї громади п. Денис Руснак за ледво два роки. Не гадайте собі пп. читателї, що сей наш товариш з'уживає всю свою енерґію в роботі поза шкільній, забуваючи на свої службові обовязки. Він порозумів добре свою задачу яко учитель і працює так само ревно і в шкільній комнатї, на що найліпшим доказом, що, як менї оповідали, дістав тогід писемну похвалу від Ради шкільної краєвої. Дальше довідав'ем ся в сїй громадї, що господарі Чорторийскі мають до свого учителя за его щиру працю дуже велике довіре. Так вибрали его до видїлу громадского, хотять его мати конче церковним епітропом і приходять до него в спорах на мировий суд.

Чиж годен, питаю ся, народний учитель щось більше осягнути? І чи може він яко такий красше сповнити свою задачу? Певно, що нї.

Подумаймо собі, щоби то за силу становив наш нарід, як би так стояли всї рускі громади як Чорториїя, де за своїм учителем-провідником стоїть цїла громада як один муж. Правда, є таких ще більше громад в сїм повітї, де учителї працюють з правдивим пожертвованем для просьвіти і піддвигненя руского народу, де крайно здеморалізовані селяни стали через кількарічну працю свого учителя взірцевими громадянами; але мушу на жаль признати, що є ще й такі села сего повіту, котрі о много більші як маленька Чорториїя, в яких народні учителї ті самі пробувають вже довший час, але до тепер не мають ще й одної руской институциї.

Панове товариші! Пригадаймо собі вислїд виборів з минувшого року. Яка красна вість рознесла ся про нашу дїяльність по всїй Австриї. Наші товариші з західних, культурно далеко висше стоячих країв просто подивляли наші здобутки і нашу солїдарність при тих виборах. Наші тодїшні успіхи звернули на себе навіть увагу висших кругів, а нам прихильні часописи з західних сторін писали „Im Osten geht die Sonne auf". Але не думаймо, що ми свое вже осягнули і тепер можемо сидїти тихо. Слїдуючі вибори мають застати наш нарід ще лїпше з'орґанізованим, бо хто може знати, чи за рік-два не повіє иньший вітер, а що тепер сойм врадив, то може колись знов знести. Зрештою такий народний учитель, котрий провадить ему повірену дитину через шість лїт в школї, а потім забуває на ню зовсїм, певно не причинить ся до піднесеня загальної просьвіти і культури своєї громади. І чи маємо дивувати ся закидам декотрих людий, що народови із народної школи все ще мало хісна? Чи не є народний учитель аж тогди правдивим культуртреґером, як попровадить окінчивщу школу народну молодїж дальше дорогою просьвіти, моральности і добробиту? Не закладаймож проте рук, а можемо бути певні, що руский нарід пізнасть нашу щиру дїяльність около него і віддячить ся нам своїм довірем. Не даймо ся знеохотити до праці від подібуючих на ниві просьвіти буряннів і бодяків як „герой" Ідеалів пана Костя Ганусенка, що вступивши — повний ідеалів — перший раз до місцевої читальнї і заставши там господарів при шклянцї, втратив надію на поправу своїх громадян. А що скаже той товариш, котрий не застає в селї нї одного руского товариства і де нарід не таки у коршмі цїлими днями? Таке дїло се ще до недавна по всїх наших громадах, а прецїнь признасть тепер кождий, що не одному з нас удало ся заповадити по громадах взірцевий лад.

А тепер ще дещо про згадані на початку зборн. Головні збори „Читальнї" в Чорториї утворив голова, начальник громади і посол до сойму п. Тодор Левицкий о 2-ій годинї по полудни, привитавши всїх зібраних, а особливо відпоручників „Філії Руской Бесїди у Вашківцях", пп. інсп. Н. Спинула і учителя Ів. Герасимовича, як також панї інспекторову, місцеву директорову, місцеву учительку Аґлаю Цуркановичь і учителя з Вашківців п. А. Гринцишина теплими словами, і завізвав секретаря товариства п. Д. Руснака до справозданя дїяльности за минувший рік. Потім відбув ся вибір нової старшини, а відтак забрав слово п. інсп. Спинул і сказав між иньшим: Настали тяжкі часи, хлїборобам стало тїсно, треба отже їм орґанізувати ся, просьвічувати ся і шукати тою дорогою собі помочи таки тут в нашім краю, а не покидати рідну землю, свою родину, свої сусїди і приятелї, та йти далеко за море, бо тепер й там стало тїсно. А що в нашій Буковинї земля добра і що у чужих краях ще тїснїйше, є найлїпшим доказом, що чужі народи приходять до нас рік-річно і тут їм добре поводить ся. Возьмім хоть би Болгарів, котрі платять за фальчу доброго ґрунту по 240 корон на рік, і ще мають вихід. Треба отже шукати способів, якими би можна лекше і лїпше жити, а такими є „каса, крамниця, читальня" і т. д. Мушу тут признати в честь і славу громадянам Чорториї, що вони зробили в сїй справі вже великий крок наперед і можуть послужити за примір богатьом иньшим громадам.

Потім пояснював товариш п. Іван Герасимович потребу народних бібліотек в дуже зрозумілий і на практичних прикладах опираючій ся мові, вказав дальше на величезні народні бібліотеки у Німців і Французів і обяснив широко конечну потребу товариства „Руского Народного Дому", яке має ся заснувати в невдовзї у Вашківцях над Черемошем і буде займати ся народною справою цїлого повіту. На конець згадав бесїдник на великі заслуги місцевого надучителя около своєї громади, на що присутні селяни потакували з вдячностию на очах.

Ще спімнув п. товариш А. Гринцишин про важність розвою промислового між селянами в дуже популярний спосіб, згадуючи між иньшим про великий хосен молочарень і плеканя овочевих дерев. Потім відсьпівала сїльска молодїж „Ще не вмерла", „Не пора" і „Гей там на горі січ іде" і збори закінчили ся.

Гість.

Із Садаґури.

Відгомін 22. линия 1904.

Дня 16. мая с. р. відбула ся в повітовім судї в Садаґурі розправа, що має свій початок ще в торічних виборах до сойму і сьвідчить про те, як вороги руского народу хотїли грішми підкупити щирих руских виборців, щоби они не давали своїх голосів на правдивих своїх заступників. В тій розправі ходило о ось що:

Перед торічними виборами до сойму краєвого вибрано виборцем із Ленківців кам. чесного господаря Георґія Салдата; він зараз по виборі дав слово тамошньому надучителеви п. Юрію Мартинюкови, що свій голос при виборах віддасть лише на д-ра Стоцкого. Аж ось одного вечера вже так коло 11-ої год. приходить до Георґія Салдата місцевий пропінатор Берко Рінцлер і купує в него голос для рум. дїдича Николая Фльондора. Берко Рінцлер давав ему вперед 100 корон, потім 150 корон, а в кінци 200 корон. Салдат не хотів тих гроший брати, але Берко Рінцлер втиснув ему їх і забрав ся домів. На другий день відносить Салдат Беркови Рінцлерови тих 200 корон і каже, що він не потребує гроший, бо він не дасть свого голосу на Николая Фльондора і за 2000 корон. Тодї каже Берко Рінцлер до Салдата: „То хиба вам гроший не треба, коли ви менї їх віддаєте!" „Гроший кождому потрібно", каже Салдат і хоче йти домів. Тодї сказав ему Берко Рінцлер, щоби він бодай не йшов до виборів і нехай бере собі тих 200 корон, а потім дістане ще 50 корон. Аби знов не впало на него яко підозріне між сторонниками д-ра Стоцкого, то нехай заваже собі на день виборів голову і зробить ся хорим, а колиб таки мусїв іти до виборів, то нехай дасть голос на Николая Фльондора, бо в виборчім льокалю ї так нїкого з виборців не буде. Оттак дораджував аґітатор одного із „стовпів суспільного ладу", те не послухав юдиного голосу Георґій Салдат і віддав свій голос на д-ра Стоцкого, а 200 корон затримав собі.

По виборах прийшов Берко Рінцлер до Ґеорґія Салдата і жадав звереня 200 корон, показуючи ему ще багато соток корон, котрі мали ему і другі виборції звернути. Салдат не хотів гроший звернути, знаючи, що они пропали, бо голосів купувати не вільно. На сім стояла справа через якийсь час. Аж ось при громадских виборах, що відбули ся в кам. Ленківцях, дня 15. марта с. р., явив ся перед громадскою канцеляриєю Берко Рінцлер і звернув ся до виборців, з отсими словами: „Люди, дивіть ся, кого вибираєте на радного, бо Ґеорґій Салдат є фальшивим чоловіком. Він взяв від мене при виборах до сойму краєвого 200 корон, щоби дав голос на Фльондора, а таки не хотів дати на него свого голосу, но пішов на другий бік. А кілько він взяв відти, то лиш він знає“. Се розуміє ся Беркови Рінцлерови нічого не помогло, бо Ґеорґій Салдат став таки радним громадским. Се мабуть розлютило дїдичівского аґітатора і перекупника до краю і ось він запізвав Салдата о зворот 200 корон до суду в Садаґурі, мотивуючи свою скаргу тим, що він позичив Салдатови 200 корон.

До розправи завізвано яко сьвідків надучителя Юрія Мартинюка, котрому Салдат перед виборами все докладно оповідав, як і за що Рінцлер давав ему гроші. Дальше завізвано ще Николая Ґермана і Михайла Ґелку, котрі чули докладно, що Рінцлер при громадских виборах, казав на Салдата про тих 200 корон.

На підставі зізнань сьвідків, котрих заприсягнено і на підставі зізнань оскарженого, котрого також заприсягнено, увільнив суд Ґеорґія Салдата від даня 200 корон і засудив Берка Рінцлера на зворот коштів, хоч жінка Рінцлерова зізнавала під присягою, що она була при тім, як еї чоловік жичив 200 корон Салдатови.

Сю справу перебере ще мабуть прокуратория і виточить карне слїдство Беркови Рінцлерови за куповане голосів, а его жінці за криву присягу.

Съвідок.

Росия й Японія.

На суші сподїють ся леда день великої борби. Японцї посувають ся в перед, а тимчасом і Росияни готовлять ся до завзятого опору. Як доносять з головної кватири Леневича, штаб ґенеральний ухвалив до послїдного боронити теперішних позиций і уступити з них доперва по великих боях, в разї конечности. Дрібні битви на боєвім фронтї відбувають ся без перестанку. Перед кількома днями кавалерия росийска рушила з правого берегу ріки Лїяо до місцевости Факумен, стараючи ся заатакувати японьскі позициї з заду, але задні сторожі японьскі еї відперли із значними стратами. Розбиті сконцентрували ся ще раз коло Туфаншан, але і тут розбили їх Японцї і прогнали за ріку Малїен. Кілька компаний росийских, що лишили ся ще перед рікою Японцї знесли цїлком. Иньший відділ росийский мав спалити місцевість Моготсе. — В Парижи і Льондонї розширили ся поголоски про смерть Рождественьского та про обняте его місця Небоґатовим. На се Пет. аґ. тел. заявила, що еї про се нїчого не звісно. Адмірала Бірілева іменував цар командантом фльоти на Тихім океанї з правами командуючого самостійною армією. Отже Бірілевови буде підлягати залога Владивостоцка сухопутня і морска (щоби уникнути суперечок між фльотою а залогою, які не мало шкоди принесли Портови Артура), так що Бірілев займе місце Скридлова, а не Рождественьского, з сим, що є командантом кріпости незалежним від Леневича. Фльота японьска має находити ся коло Мазампо. Послїдні вісти доносять, що получене з Владивостоком перерване і кріпость відтята. Задля розтопів на Сибериї богато провіянтових возів росийских заломило ся на ріцї Сунґарі і пропало під ледом; згинуло також богато людий.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 25. мая 1905.

В справі „Товариства Русинок на Буковинї“ одержав ініцiатор сего дїла таке письмо: „Ваш поклик не прогомонїв цїлком безслїдно, як Ви може судете по числї наспівших зголошень. Жіноцтво буковиньске доволї сьвідоме, щоби зрозуміти вагу такого товариства, а доказом сего будуть перші загальні збори сего товариства. Малам нагоду говорити в кружку знакомих жінок, і всї ми одушевлені Вашою гадкою; я сама не здобулам ся до тепер на кілька стрічок, а роблю заходи, щоби в селї оснувати таке товариство (очевидно яко філїю). Тож стаю в обороні покривджених (дописею в 54. ч. Буковини) буковиньских Русинок; недалека хвиля, коли товариство Русинок згуртує весь загал інтелїґентного жіноцтва. Остаю з повним поважанем М. Т. в Ч.“. — Подаємо от сей жіночий голос до загальної відомости. Найкрасшим спростованем нашої замітки про байдужність Русинок на Буковинї до справ народних буде, коли пристануть г р о м а д н о до товариства, від чого зависить его заснованє, не згадуючи вже про его дїяльність, котра вимагати ме багато більше труду і жертв, чим купити й написати карту із заявою приступленя до товариства. Се мало бути власне пробою охоти Русинок на Буковинї до жертв і труду для народної справи. Ся проба доси не вдала ся, тому пождемо ще, може по сїм виясненю, поспішать наші Русинки, щоби дїлом опрокинути закид байдужности, чому ми дуже раді будемо.

Рільничі страйки на Буковинї. Страйк в Добринівцях після кількаденного триваня покінчив ся на основі такої угоди з двором, що робітник одержувати ме 1 К 20 с. денної платнї, а робучий день тривати має від год. 6. рано до год. 6. вечером із перервою на обід. Доси брали робітники 40—50 сот. на день, або було й так, що тамошні селяни брали наперед 20 К і мусїли за них в протягу цїлого лїта робити 50 днів на своїм харчи. На роботу мусїв іти робітник тільки тодї, як его кликано. Як жеж серед робітної днини впав дощ — тодї день для робітника зовсїм пропадав. Значить ся управлювано тут звичайненьку лихву, каригідну супроти обовязуючих австрийских закоконів. — У вівторок, дня 28. с. м. — як нам пишуть — застрайкували робітники в Оршівцях проти тамошного посесора, домагаючись підвисшеня платнї від 1 К 20 с. до 2 К. — Сконстатувати годить ся, що страйкарі поводили ся досї в спосіб законний, через що не приходило нїгде до конфлїкту з властию. Се найлїпше опрокидує клевету про „ґрозьн-у постав-у влосьцяньства вобец дворуф“, поміщену в львівскім бруковім свистку, що зве ся „Reformator“, якого редаґує за спливаючі с в и ш е гроші „герой“ не аби якої слави, на жаль Русин з роду, п. Леон Данїлюк. Се один із тої сорти „журналїстів“ як Демянчук, Шпитко і т. п.

Резиґнация з субвенциї. Польский сойм для Галичини ухвалив був для руского театру у Львові 300.000 К. субвенциї, поставив однак при тім такі условини; 1. Комітет будови руского театру у Львові дістане ті гроші доперва тодї, коли решта гроший потрібна на будову вже буде зібрана. 2. В театрі рускім будуть відбувати ся тільки рускі представленя театральні, балї і концерти. 3. Що до ради фундацийної театру буде належати 5 членів іменованих рускими товариствами, 5 членів іменованих краєв. виділом, а 1 член іменований радою міста Львова. 4. Що винаєм театру, якомусь предприємцеви і вибір директора буде підлягати потвердженю виділу краєвого. 5. Що в разї, колиби яке товариство руске, що брало участь в виборах до заряду театру, перестало істнувати, то Виділ краєвий має заіменувати друге товариство на его місце. Ті условини віддали би властиво цїлий руский театр в руки Виділу краєвого, отже польскої шляхти. Не диво проте, що комітет будови руского театру зрезиґнував з сеї субвенциї, висилаючи відповідну заяву до Виділу краєвого.

Вивіз паші з Австриї. „Wiener Zeitung“ оголошує розпорядженє мінїстерства скарбу, рільництва і торговлї, яким зносить ся заказ вивозу паші з Австриї.

За богато чести. Підчас послїдних громадских виборів в Станівцях гор. чесний господар п. Михайло Лютик голосував на народну партию, а відтак на збитки дав голос і на о. д-ра Богатирця, але аж... на заступника радного. Богатирець і попівскі лизуни тим обурили ся, але п. Лютик сказав: „Панотцї беруть, як їм що не-будь принести на престіл, а менї лишив ся лиш голос на заступника, тому я его приношу о. Богатирцеви...“ Дїйсно і се за богато чести для такого д-ра Баґатірца. *(ii).*

Реформа висших заведень наукових в Росиї. Страйк студентів висших заведень наукових в Росиї мав такі наслїдки, що правительство приступило остаточно до реформи шкіл висших, за якою вже 3 лїта тому заявило ся богато висших заведень наукових та колеґія професорска, яку однак тодї правительство відкинуло. Зміст реформи такий: Студенти не будуть тепер переходити курсу наук в протягу 3, 4, 5 лїт, але будуть обовязані перейти певну означену скількість предметів і зложити іспити в часї, якого треванє максимальне означене буде на 7—8 лїт, а мінїмальне 3—5 лїт. В половинї тих термінів можна складати перший іспит, а в другій половинї другий іспит. Іспити будуть відбувати ся 3 рази на рік. Впровадженє практичне сеї реформи наступить вже в осени, хоть еї законне оголошенє може наступити доперва по новім роцї.

Осторога. Власти скарбові оголошують: В послїдних днях множать ся случаї, в яких особи ріжних заводів, а особливо з кляси біднїйшої, шукаючи зарібку, приймають заступництва фірм заграничних в розповсюднюваню проспектів для ратальної продажі льосів австрийских і заграничних. Позаяк ратальна продажа льосів дозволена після закона з 30. червня 1878 тільки фірмам тут судово протоколованим і то під стисло означеними условинами, проте улягають тяжким карам грошевим, взглядно арешту так фірми заграничні, як і особи що приймають їх заступництво в розповсюднюваню проспектів, які відносять ся до ратальної продажі льосів. Так само є заказана к л я с о в а л ь о т е р и я у г о р с к а і з а г р а н ч н а. Перестерігає ся проте публику в еї власнім інтересї перед приймованем заступництва заграничних фірм льосових (прим. із Швейцариї, Нїмців, Голяндиї, Данїї), а також слїдуючих фірм угорских: Wahrmann & Comp., Будапешт; Actiengesellschaft Будапешт; H. Fuchs, Wechselhaus, Будапешт; Schön & Beitner, Будапешт; Hauptstädtische Wechselstubengesellschaft Adler & Comp., Будапешт; Gesellschaft „Hermes“, Будапешт; Merkurbank, Будапешт; Wechselstnben-Actien, Будапешт; Gesellschaft „Merkur“, Будапешт; Ung. allg. Wechselstuben, Будапешт; Wechslergeschäft „Hermes“, Будапешт; Kronfeld & Comp. Agram.

Офіцир ґвардиї убійником своеї жінки. Офіцир ґвардиї Касперов станув в Петербурзї перед судом военним за убійство своеї жінки. Він перед роком, залюбивши ся в одній панї, яка мала мужа і двоє дїтий, склонив еї, щоб она взяла розвід з мужем і побрала ся з ним, що она і зробила. Та Касперов не дуже то еї відплачував любовю і ночами цїлими гуляв поза домом. Коли раз по такій прогуляній ночи над раном вернув домів, а жінка робила ему викиди за се, він еї застрілив. По відбутій розправі, до якої покликано 20 сьвідків, суд военний, увзглядняючи яко лагодячі обставини зденервованє обжалуваного по прогуляній ночі і спори родинні в дома — засудив Касперова на 6 лїт арештантских рот.

Вдячність мінїстра. Коли нинїшний італїйский президент мінїстрів Фортіс яко републїканець сидів раз в тюрмі, мав він дуже людяного вахмайстра, що ему старав ся улекшити побут в вязници в Сполето. Виходячи з вязницї, Фортіс дякував вахмайстрови за добре серце і обіцяв, що колись ему віддячить ся, як осягне впливове становище. Минули лїта і колишний арештант-заговірщик станув нинї на чолї правительства італїйского. А тимчасом вахмайстер, якому утїкло двох вязнів, зістав за кару спенсийонований і нинї з 25 лїрів місячно не може вижити. Тож звернув ся він до президента мінїстрів через посла свого округа о поміч, пригадуючи ему его давну обіцянку. Фортіс зарядив щоби розслїдити справу вахмайстра, і єсли він заслугує, сповнити его просьбу і дати ему поміч.

Винищенє гнїзда злодіїв. Перед кількома днями напали в Москві робітники на т. зв. „Кіселевскую Крепость“, яка була гнїздом злодіїв. В численних домах власности якогось Кіселева, містило ся їх велике множество, з відки відбували формальні походи на горожан „білокаменного“ города. Особливо якийсь Сверін зі своєю жінкою від'значив ся в послїдних часах крадежами довершуваними разом із вломувачем Карпеткою. Они оба, не раз вже карані злодії, напали на дорозї в білий день на чоловіка і пірвали его з собою до гнїзда. Та заважала їх полїция і хотїла арештувати виновників. Тодї цїле злодійске гнїздо кинуло ся на полїцию, щоб відбити своїх проводирів. І булоб кепско коло полїциї, колиб не вертаючі з роботи робітники в числї 3000, що вже від давна горіли злостию на злодіїв, які їм добре давали ся в знаки. Робітники кинули ся на Карпетка і розірвали его в куснї, відтак впали до гнїзда за Своріном, який вилїз аж на дах 3 поверхової каменицї, до котрої вступу боронила его жінка з револьвером і сокирою в руцї. Та робітники убили еї, а Сверіна скинули з даху на землю, де він погиб на місци з розтрісканою головою. Відтак знищили они всї дімки злодійскі: в однім з них найшли злодїя, котрий голий сховав ся до скринї. Убрали его в жіноче плате і казали показувати доми иньших злодіїв, що той зробив. Убивши ще одного злодїя і его матїр, та повісивши провідника, робітники спокійно — якби нїчо не стало ся — пішли собі дальше до домів.

Оповістки і т. п.:

Із філїї товариства „Руска Бесїда“ в Чернївцях. Виділ новозаснованої філїї уконстатував ся так: о. проф. Евген Семака, голова; надучитель Дарій Пігуляк, заступник голови; учитель Лесь Киселиця, писар; надучитель Юрій Мартинюк, касиер; учитель Микола Топущак, контрольор; міщанин Осип Мицак і купець Дмитро Грищук, заступниками виділових. — На виділовім засїданю із 14. мая с. р. ухвалено між иньшими написати відозву до інтелїґенциї і селян черновецкого повіту, аби вступали в члени товариства; виделеґовано пп. Д. Пігуляка і Романовского для розбудженя житя в читальнї в Чорнавцї; рішено звернути ся до центрального товариства „Рускої Бесїди“, щоби заняла ся закладанем народних бібліотек, на що можна би дістати навіть субвенцию. — *Лесь Киселиця*, писар.

В недїлю, дня 4. червня с. р. устроює акад. тов. „Союз“ прогульку з танцями на „Schützenhöhe“. Візд коло шпиталю краєвого. Початок в пів до 3-тої по полудни. Танцї відбудуть ся не в павильонї, а в сали (Schützensaal). Вступ від особи 1 кор. Фамілїйна карта (4 особі) 3 кор. Тому, що товариство не висилає друкованих запрошень, то має честь Високоповажану публику запросити сею дорогою. Прогулька відбуде ся на всякий случай.

Із лїтературного наукового кружка товариства „Союза“. В недїлю дня 28. мая виголосить в комнатї „Нар. Дому“ тов Карбулицкий відчит: „Староіндійські віри“ II. часть. Початок о 4 ій год. по обідї. Вступ вільний. Гостї пожадані. — *Заряд.*

Із січового руху. Дня 28. мая с. р. відбудуть ся о 2-ій год. пополудни другі головні збори тов. „Січ“ в Суховерхові з таким дневним порядком: 1. Отворене збору. 2. Справозданє протоколу послїдних головних зборів. 3. Справозданє старшини. 4. Вибір нової старшини взагалї. 5. Привітні промови. 6. Вільні внесеня. По зборах відограють аматори кліводиньскої „Січи“ з помочию славної тов. кіцманьскої „Січи“ Александри Лисецкої комедию „Знїмчений Юрко“. Вступ від інтелїґенциї 50 сот., а для січовиків з відзнаками 10 сот. — *Матей Григорович*, кошовий. *Мирон Никоряк*, за писаря.

Від адмінїстрациї. Всякі замовленя часописи без рівночасної пересилки передплати, останутъ безуспішні. На кредит часописи не будемо висилати абсолютно нікому!

Оголошеня Кас райфайзеньских.

Загальні збори каси в Мігові відбуде ся дня 3. червня 1905 о 2-гій годині по обіді в домі Стефана Макаревича з отсим дневним порядком: 1) Справоздане за рік 1904; 2) Одобрене рахунку і білянсу за рік 1904; 3) Вибір старшини; Вибір ради надзорчої; 5) Вільні внесеня. — За старшину *Ст. Макаревич.*

Загальні збори каси в Прилипчу дня 3. червня 1905 в громадскім домі о 2-гій год. 1) Прочитане протоколу за минувший рік адміністрацийний; 2) Справоздане касове і білянс за рік 1904; 3) Вільні внесеня. — *Юрій Калинюк* началь.

Загальні збори каси в Звинячу дня 2. червня о 2-гій год. з слідуючим порядком: 1) Прочитане протоколу за минувший рік адміністрацийний; 2) Справоздане касове і білянс за рік 1904; 3) Вільні внесеня. — *Тодор Лисюк* нач.

Загальні збори каси пожичкової і щадничої для громади Ревна стоваришине зареєстроване з необмеженою порукою, відбудутя ся дня 4. червня 1905 о год. 3-ій попол. в власній хаті з таким порядком: 1) Справоздане старшини за рік 1904; 2) Вильєсоване 2 членів старшини і 3 надзорчої ради; 3) Вибір касиєра і установлене платні; 4. Вільні внесеня. — *Сіміон Панчук*, начальник.

Друкарня тов. „Рускої Ради"

поручає отсї книжки:

Виданя тов. „Руска Бесїда":

	К. с.
* * * „Явдоха" словіньска казка	—·24
Ів. Синюк. „Образки з природи"	—·20
О. П. „Хлопцї садівники"	—·40
Омелян Попович „Розмови"	—·40
Корниль Н. Устиянович „Три цїкаві загадки"	—·40
В. Уміньский-Ф. Королевський „Як повстала земля і який буде єї конець."	—.30
Проф. О. Єремівчук „Іван Сучавский"	—·40
Ів. Бажаньский. „Пропасть"	—·20
Гаршин. „Малярі"	—·20
* * * „Зерна"	—·20
* * * Толстой „Два старцї"	—.14
Омелян Попович. „Ластівка" (старі річники.)	2·—

Виданя тов. Руска „Школа".

Барановский Мечислав. „Педаґоґіка"	1.20
Ом. Попович. „Методика" I. часть	—.60
Гаврищук „Методика" II часть	2.—
Омелян Попович „Як бідні збогатїли"	1.—
„ „ „10 казок для дїточок"	—.20
„ „ „Збірка законів"	.1—
Ів. Синюк. „Образки з житя"	—.20

Ом. Попович „Пів сотнї повісток"	—.40
„ „ „ „ „	—.50
„ „ „ „ „	—.60
Шпойнаровский Серґій. „Руска Читанка" для II. кляси ґімн.	2.80

Др. Стеф. Смаль-Стоцкий. „Громада"	—·20
„ „Порадник" як закладати каси	—·40
„ „Буковиньска Русь"	2·40
Ю. О. Федькович. „Пісні жовнярскі"	—·20
Франко Іван. „Русько-українська лїтература"	—.20
Теодот Галіп. „Домашний писар"	1.—
Пігуляк Євротей. „Верховиньскі згадки"	2.—
О. Шпитко. „Листи з пекла"	—.30
Яр. Юлев. Семинарскі спомини	—·50

	К. с.
Євг. Жуковский: „Учебник рільництва"	4·—
Іван Франко: „Що таке поступ?"	1·20
Франчук: „Оферма"	—·20
Г. Воробкевич „Поезиї" опр.	1·—
„ „ „ брошур.	—·60
Марченко: „Власна хата"	—·20
Яричевський: „Серце мовить"	—·60
Сильв. Яричевський: „На филях житя"	—·40
Серґій Шпойнаровский „Ausgewählte Schzewczenkos-Gedichte	—.50
Ярослав Весоловський: „Стефан Баторий а Русини	—.10

При замовленях книжок упрашає ся присилати на порто.

ПАНОВЕ що побрали календарі Рускої Бесїди в розпродаж, зволять **безпроволочно найдальше до 5-го червня** с. р. прислати гроші або календарі, бо крайна пора вже вирівнати рахунок друкарні.

З поважанем **Ів. Захарко.**

Видає товариство **„Руска Рада"**, в Чернівцях. За редакцию відповідає: Іван Захарко

З друкарні товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.